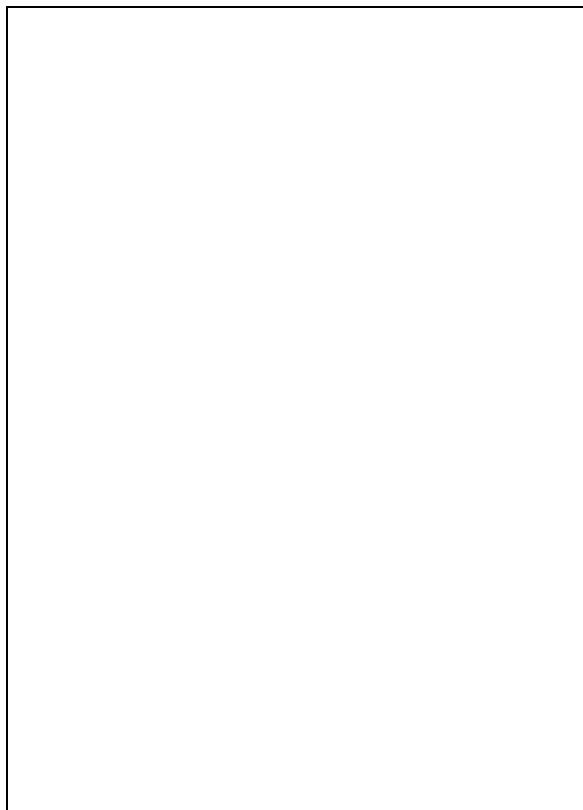

RECENSIES

MET PIJL EN BOOG

Dit jaar werd in de serie, waarin ook de bekende "Experimentelle Archäologie"-boeken verschenen, het boekje "*Mit dem Pfeil, dem Bogen...*" *Technik der steinzeitlichen Jagd* uitgegeven. Het is geschreven in het kader van een tijdelijke tentoonstelling over jachttechnieken uit de steentijden in het *Staatlichen Museums für Naturkunde und Vorgeschichte* in Oldenburg.

In dit boekje wordt een overzicht gegeven van de verschillende technieken, die in de loop van de prehistorie in gebruik zijn geweest. Men behandelt het gebruik van een lans, speerwerpen, speerslingeren, boogschieten, bolaslingeren en boemerangwerpen. Ook de productie van de diverse wapens wordt beschreven en de diverse vormen waarin ze kunnen voorkomen. Van het boogschieten bijvoorbeeld worden de oudste vondsten van pijlen en bogen beschreven en de diverse vormen, die pijlen hadden in de verschillende steentijden. Daarbij wordt ook ingegaan op de wijze van schachten. De techniek van het schieten wordt helder beschreven en met plaatjes verduidelijkt (afb. 1). Tenslotte

niek van het schieten wordt helder beschreven en met plaatjes verduidelijkt (afb. 1). Tenslotte

worden enkele experimenten met pijl en boog beschreven, waarbij onder andere gekeken wordt naar de sporen die pijlen achterlaten op schouderbladen. Het leuke van het boekje is dat er steeds terugverwezen wordt naar het archeologische vondstmateriaal, zodat duidelijk wordt op grond waarvan men de reconstructies heeft gemaakt. Er wordt zowel naar materiële resten gekeken als naar aanwijzingen in bijvoorbeeld rotsschilderingen. Het geheel wordt verlevendigd met veel illustraties in zwart/wit en kleur.

U. Stodiek en H. Paulsen (red. Mamoun Fansa) "*Mit dem Pfeil, dem Bogen...*" *Technik der steinzeitlichen Jagd* (Begleitschrift zur Ausstellung des Staatlichen Museums für Naturkunde und Vorgeschichte Oldenburg) *Archäologische Mitteilungen aus Nordwestdeutschland Beiheft 16*, Oldenburg, 1996, 72 blz., 74 afb. (z/w en kleur), ISSN 0946-8250, prijs Dm 18,- (te bestellen in Oldenburg)

KLEDING, ETEN EN LEVEN

(VAN PALEOLITHICUM TOT MIDDELEEUWEN)

In de Duitse stad Hanau staat het museum *Schloss Steinheim*. Dit museum gaf de laatste paar jaar drie aardige, educatieve boekjes uit met beknopte maar gedegen informatie over verschillende onderwerpen. Het eerste dat werd uitgegeven, gaat over jagers en verzamelaars in de oude en midden-steentijd. Het behandelt de eerste menstypen in het oud-paleolithicum en het landschap, waarin zij leefden. Er wordt een beeld geschetst van de behuizing, die deze mensen misschien gekend hebben. Daarnaast wordt er verteld wat die mensen aten (met recepten!) en hoe ze op jacht gingen. Tenslotte laat men nog zien welke gereedschappen er in de oude steentijd werden gebruikt.

Hoewel het boekje maar 16 pagina's telt geeft het een goede introductie in de kennis van de oude en midden-steentijd met enkele verhelderende tekeningen.

Het tweede boekje behandelt de productie van stoffen van de eerste aanwijzingen bij de Egyptenaren tot aan de stoffen en schoenen van de vroege Middeleeuwen. Het geeft korte introducties in het maken van kleding in het algemeen, huidbewerken, vlas en hennep, wolverwerking, textiel verven en kleding in de oude en midden-steentijd, van Oetzi, uit de